

Meslek Etiği ve Akademisyenlerin Etik Değerleri Üzerine Nicel Bir Araştırma

DOI: 10.26466/opus.599983

*

Meral Erdirençelebi* - Berrin Filizöz**

* Dr.Öğretim Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi/Konya

E-Posta: merginn@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-7705-6067](https://orcid.org/0000-0002-7705-6067)

** Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi /Sivas/ Türkiye

E-Posta: bfiloz@cumhuriyet.edu.tr

ORCID: [0000-0001-6442-9867](https://orcid.org/0000-0001-6442-9867)

Öz

*Etik, son yıllarda her alanda tartışılan konuların başında gelmektedir. Meslek etiği, bir mesleğe üye bireylerin davranış ve tutumlarını evrensel boyutta ahlaki bir çizgiye kavuşturmak için oluşturulmuş kurallar ve standartlar bütünüdür. Bir meslekte etik ilkelere göre hareket edilmesi bir toplumda etik standartların yerleşmesi açısından destekleyicidir. Akademisyenlerin akademik etik değerlere sahip olmaları ve etik ilkeleri paydaşlarına kazandırabilmeleri son derece önem taşımaktadır. Bu çalışma ile akademisyenlerin etik değerlere dair algı ve tutumlarının demografik değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma için ana kütle 112 devlet üniversitesi olarak belirlenmiştir. 9 devlet üniversitesinden tesadüfi seçilen 2500 akademisyene ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak toplamda 587 akademisyenden elde edilen veriler değerlendirilmeye alınmıştır. Frekans analizi, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, korelasyon analizi, **kolmogorov-smirnov** testi, mann whitney-u testi, kruskal-wallis testi yapılmış ve bulgular yorumlanmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, akademik etik değer ölçeğinin her bir alt boyutunun birbirleriyle pozitif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu; araştırma örneklemini oluşturan akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutumlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği görülmüştür.*

Anahtar Kelimeler: Etik, mesleki etik, akademik etik

Professional Ethics and A Quantitative Investigation on The Ethical Values of Academicians

*

Abstract

Ethics has been one of the most discussed issues in recent years. Professional ethics is a set of rules and standards that are created to bring the behaviour and attitudes of the members of a profession to a moral line in a universal dimension. Acting according to ethical principles in a profession is important for establishing ethical standards in a society. It is extremely important for academicians to have ethical values and to teach ethical principles to their stakeholders. In this study, it was tried to determine whether the perceptions and attitudes of academicians about ethical values differ according to demographic variables. The main population for the study was determined as 112 public universities. 2500 randomly selected academicians from 9 state universities were tried to be reached. However, the data obtained from a total of 587 academicians were evaluated. Frequency analysis, explanatory and confirmatory factor analyzes, correlation analysis, Kolmogorov-Smirnov test, Mann Whitney-U test and Kruskal-Wallis test were performed, and the findings were interpreted. According to the results of the correlation analysis, it is seen that each sub-dimension of the academic ethical value scale had a positive and significant relationship with each other; academic ethics values perception and attitudes of academicians who make up the research sample differ according to demographic variables.

Keywords: *Etichs, Professional Ethics, Ethics in academicians*

Giriş

Günümüzde iş etiği konusuna olan ilgi artmasına rağmen, iş hayatında etik sorunlar da beraberinde artarak yaşanmaktadır. Toplumsal ahlaki çözümlerin sözkonusu olduğu son zamanlarda, etik kavramının dinamik tutulması, tüm toplum üyeleri tarafından anlaşılması ve uygulanması gerekmektedir. İş etiği alanlarından birini oluşturan mesleki etik ilkelerine bağlı hareket etmek, rekabet koşullarında başarıyı getirmektedir. Yaşanılan teknolojik gelişmeler sonucu toplum yapısının bilgi toplumuna dönüşmüş olması tüm faaliyetlerin bilgi odaklı olmasını zorunlu hale getirmiştir. Nitekim toplumda bilgiyle en sık uğraşan kişiler bilimin parçası olan akademisyenlerdir. Meslekleri gereği akademisyenler, bilimsel bilgiyi doğru bir biçimde toplamak, oluşturmak, kullanmak ve yaymak sorumluluğunu taşımalıdır (Akkaya ve Yıldırım, 2017, s.80). Bu sorumluluğun geliştirilmesinde etik kurallar temel ölçüt olmalıdır.

Literatürde bilimsel araştırma etiği konulu çalışmalar yer almasına rağmen (Köklü, 2003; Bülbül, 2004; Ruacan, 2005; Büken, 2006; Aydın, 2006; Uçak ve Birinci, 2008; Odabaş, 2015; Özcan ve Balcı, 2016), akademisyenlerin tüm akademik etik değerlere yönelik görüşlerinin yer aldığı (nicel ve nitel) çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmüştür (Maya, 2013; Sevim, 2014; Aydın vd., 2014; Kırkkılıç vd., 2015). Bu amaçla Türkiye’de bulunan üniversitelerde görevli akademisyenlerin akademik etik değerlere dair algı ve tutumlarının tespiti ve bu düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılık taşıyıp taşımadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Ahlak, insanlara iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, erdem ve kusur arasında değerlendirme yapmayı sağlayan yazısız kurallar bütünüdür. Başka bir deyişle ahlak; “İnsanların birbirleriyle veya devletle olan ilişkilerinde kendilerinden yapmaları istenen davranışlarla toplum düzenini sağlayan kurallar ve normlar dizgesidir” (Anonim, 2006, s.4). Kısaca ahlak, birey ve toplumla ilgili sosyal süreçleri kapsayan sosyolojik bir fenomendir ve toplumsal yapıya yön verir (Karabay, 2015: 5). Ahlaki kavramlar ve değerler bütünü bireysel ve zamansal farklılık gösterir.

bilmektedir. Bunun temel nedeni olarak neyin ahlaklı neyin ahlaklı olmadığına dair değerlendirmelerde, dinsel inançlar, kültürel değerler ve hukuki yapının etkili olduğu gösterilebilir (Keskin, 2018: 4). Ahlak, tarihi süreç içerisinde farklı dinlerce, ideolojilerce ve toplum kesimlerince ele alınan bir konu olmuş ve halende konu olmayı sürdürmektedir. Üzerinde durulmasının temel nedeni, yaşanan sorunlara çözüm arayışıdır (Erdoğmuş, vd. 2018, s.12).

Literatürde etik ile ilgili pek çok tanım bulunmakta ve ahlak ile birbiri yerine kullanılmakta olduğu görülmektedir (Mirze, 2010, s.394). İki kavramın karıştırılmasında dilimize yapılan çeviriler etkilidir. Ahlak kavramı, bireylerin sosyal yaşamdaki ilişkilerini inceleyip, düzenleyen bir sistem biçiminde kabul görürken; etik kavramı, iş yaşamındaki davranış biçimlerini ele alarak düzenleyen bir disiplin olarak kabul edilmektedir (Anonim, 2006, s.3). Ek olarak etik kurallar yazılı iken ahlaki kurallar yazılı değildir. Etik, ahlaki tutum, kural ve değerlerin kaynağından hareket eden bir disiplindir (Usta, 2011, s.40). Bu nedenledir ki ahlak ile net bir ayrım yapılamamaktadır.

Etik temelde belirli standartlara dayanmakta, bu standartlar uygulandıkları alanlara göre dört gruba ayrılmaktadır. Bu alt gruplar; kişisel etik, meslek etiği, işletme etiği ya da yönetsel etik ve toplumsal etikdir (Ülgen ve Mirze, 2004, s.448-450). Üst çerçevesi iş etiği tarafından belirlenen ilkeler, meslekler arasında birtakım farklı uygulama ve erdemleri de içerisinde barındırırken (Filizöz, 2011, s.30) aynı zamanda da diğer etik gruplarının standartlarından da etkilenmektedir (Şenturan, 2014, s.104). Mesleki etik, ortaya koyulan mesleki davranışla ilgili iyi-kötü, doğru-yanlış, haklı-haksız, tüm inançları esas alan ilkeler, değerler, kurallar ve standartlar bütünüdür. Mesleki etik, meslek üyelerinin kişisel eğilimlerini kısıtlayan, kapsadığı kurallara uymayanları meslekten uzaklaştıran, mesleki rekabet boyutlarını düzenleyen, yazılı etik kurallar bütünüdür. Bu etik kuralların bir kısmı vicdani yargılara diğer kısmı ise o işin bağlı olduğu oda, devlet, uluslararası örgütler tarafından düzenlenmiş yazılı birtakım standartlara dayanmaktadır. Temel amacı, meslek mensuplarını görevlerini yerine getirirken toplum güvenini sağlayan davranış kuralları ile yönlendirmek ve yönetilmesini desteklemektir (Keskin, 2018, s.33-34). Meslek etiğinin en temel amacı, dünyanın her yerinde, aynı meslek

mensuplarının mesleki etik kurallarına uygun hareket etmelerini sağlamaktır.

Mesleki etik ülkemizde de farklı meslek dallarında önemini artırarak gündemde kalmaktadır. Meslekle uyuşmayan yanlış ya da eksik davranışlar o mesleğin toplum gözünde saygınlığını zedelemektedir. Özellikle kurumlarda yolsuzluk ve diğer ahlak dışı davranışların artış göstermesinin araştırmalarda ve basında haber olarak sıkça yer alması konunun daha da önem kazanmasına yol açmıştır. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde pek çok meslek kendi etik standartlarını geliştirmiştir. Tıp etiği, öğretmenlik meslek etiği, polis meslek etiği, finansal etik, bilimsel yayın etiği gibi pek çok etik standartlar hayata geçirilmiştir (Karabay, 2015, s.18-19). Mesleki etik olarak ele alınabilecek başlıklardan birisi de kuşkusuz akademik etikdir. YÖK'ün yapmış olduğu tanıma göre akademik etik; "Akademisyenlerin bilimsel çalışmaların üretilmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde, toplumun farklı paydaşları ile ilişkilerinde, ödüllendirilme ve yükseltme aşamalarında, bilim kurumları ve üniversitelerin bilimsel yetkinliğe dayalı yapılandırılması ile bilim insanlarının yetiştirilmesi süreçlerinde etik davranış kurallarına uymayı ifade etmektedir" (Yükseköğretim,....,2014). Son zamanlarda hızlı teknolojik gelişimle beraber diğer mesleklerde olduğu gibi akademik çalışma ve etkinliklerde de birtakım etik dışı davranışların arttığı görülmektedir.

Akademisyenlik olarak ifade edilen akademik mesleği, öğretim elemanlığı ve bilimsel mesleğin bir üniversitede yürütülmesidir (Tülübaş ve Görtürk, 2018, s. 38). Akademisyenlik mesleği temelde üç rolü yerine getirmektedir. Bunlar; bilimsel araştırma, eğitim-öğretim ve topluma hizmettir. Bilimsel araştırma faaliyetleri ile toplum tarafından ihtiyaç duyulan bilginin sistematik biçimde toplanması ve mesleki bilginin artırılması görevleri gerçekleştirilirken; eğitim-öğretim (öğrencilere ve bireylere) ile bilimsel araştırma faaliyetleri sayesinde toplanan bilginin günlük hayata aktarılması söz konusudur (Dill, 1982). Akademisyen, bilimsel konularla ilgili yaptığı çalışmalarla toplumsal gelişime katkı sağlarken aynı zamanda topluma örnek olma gibi önemli bir rolü de üstlenmektedir. Akademisyenlik mesleği ile ilgili davranış örüntüleri diğer meslek dallarında da olduğu üzere bir takım değerler ve etik kodlara dayanmaktadır. "Akademik etik değerler, problemin ya da ihtiyacın belirlenmesiyle başlayıp elde edilen bilgilerin hedef kitleyle paylaşılmasına kadar devam

eden süreçte göz önünde bulundurulması gereken davranış örüntüleridir". Akademik etik kodların temel amacı, hem bilimsel bilgi birikiminin araştırma ve yayın yoluyla somutlaştırılması hem de bu bilgilerin paydaşlarla paylaşılması süreçlerinde etik dışı davranış sergilenmesinin mesleğe ve topluma vereceği zararların önüne geçmektir (Aydın, 2006; Erdem, 2012; Ertekin, vd., 2002; akt. Özcan ve Balcı, 2016, s.91).

Akademik etik değerler üzerinde sıkça yazılıp çizilen bilimsel bir araştırmanın yapılması süreciyle sınırlı değildir. Akademik etik değerlerin alt boyutları: "*bilimsel araştırma yapma, meslektaşlarla olan akademik ilişkiler, çalışılan kuruma yönelik sorumluluklar, hedef kitleyle yani öğrencilerle öğretim sürecine yönelik ilişkiler ve toplumla sürdürülen ilişkileri* kapsamaktadır (Sevim, 2014, s.945). Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, akademik etik boyutlarından *bilimsel araştırma yapma* alt boyutuna ilişkin; gerçeğe aykırı açıklama yapma, sahtecilik, yayın intihalleri, gizli amaç gütmeye, ikram yazarlık, başkalarının çalışmalarını tekrarlama, dilimleme, yayın etiğine aykırı hareket etme, izinsiz kullanma, özensiz ve disiplinsiz çalışma, taraflı yayıncılık vb. etik dışı davranışlar yer almaktadır (Büken, 2006; Maya, 2013; Özcan ve Balcı, 2016; Akkaya ve Yıldırım, 2017; Ruacan, 2005). *Meslektaşlarla olan akademik ilişkilerde* yaşanan etik dışı davranışlar arasında; fikri mülkiyete saygısızlık, fikir hırsızlığı, kayırmacılık, adil eleştirel değerlendirme yapmama, meslektaşı hakkında bilerek yanlış, kötü niyetli açıklamada bulunma vb. yer almaktadır (Gerçek, vd., 2011, s.83). *Çalışılan kuruma yönelik sorumluluklara dair*, kurumun akademisyenden beklediği desteği sunmama, etkinliklere katılımda kurumun adını geçirmeme, vb. gibi etik dışı davranışlar söz konusudur. *Eğitim-öğretim sürecine yönelik ilişkilerde* etik dışı davranışlar arasında; bu süreci önemsememe (yenilikleri takip etmemek), ders sürelerine riayet etmeme, girmedeği halde o dersin ücretini alma, derse kendisi yerine bir başkasını gönderme, dersle ilgili öğrencide merak ve ilgi uyandırmama, öğrencilerle ilişkilerini kişisel kazançları için kullanma (Saddleback College, 2001), öğrenci merkezli yerine öğretmen merkezli olma, öğrenci değerlendirmede subjektif davranma, uzmanlık alanı dışında derse girme, danışmanlık görevini ihmal etme, öğrenciye dili, dini, ırkı, medeni hali vb. sebeplerle haksız yere müdahale etme vb. yer almaktadır (Büken, 2006; Owen ve Zwhar-Castro, 2007; Maya, 2013; Gerçek, vd., 2011). *Toplumla sürdürülen ilişkilere yönelik* etik dışı davranışlar

arasında, üniversite-toplum ilişkilerinde olumlu tutum takınmama, üniversitenin temsilcisi olarak üstlendiği görevlerde kişisel görüş ve düşüncelerini üniversiteninmiş gibi gösterme (Saddleback College, 2001), farklı inanç, düşüncedeki kişilere saygılı ve adil olmama (Gerçek, vd., 2011, s.83) vb. yer almaktadır. Öte yandan akademisyenlerin yaşamış/yaşamakta oldukları zorluklar, ilgi alanları ve demografik özellikleri, mesleki rol ve sorumluluklarını yerine getirirken iş kalitesini etkilemektedir (Baldwin vd., 2005).

Metodoloji

Araştırmanın Amacı, Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın temel amacı, akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeylerinin belirlenmesi ve demografik değişkenlere göre bu düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıda yer alan hipotezler oluşturulmuştur:

- H₁= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H₂= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri medeniyet durumu değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H₃= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H₄= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri yurt dışı görev değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H₅= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri mesleki kıdem yılı değişkenine göre farklılık göstermektedir.
- H₆= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri branş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Araştırma amacı doğrultusunda 112 devlet üniversitesi içinden 9 devlet üniversitesinde görev yapan ve tesadüfen seçilen 2500 akademisyene ulaşılmaya çalışılmıştır. Seçilen akademisyenlere anket formu mail yoluyla ya da yüz yüze dağıtılmıştır. Geri dönen 600 adet anketin eksik olan 13 adeti çıkarılarak kalan 587 adet anket analize alınmıştır.

Veri Toplama Yöntemi ve Kullanılan Ölçekler

Nicel araştırma tekniklerinden anket yöntemi ile veriler toplanmıştır. Anket iki bölüm ve 62 ifadeden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili 12 ifade yer almıştır. İkinci bölümde ise akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum seviyelerini belirleyebilmek için Sevim tarafından geliştirilmiş (2014) olan “Akademik Etik Değerler Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 50 önermeden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 22 ve LISREL 9.1’de kullanılmıştır. Analizlerden önce araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için madde-bütün korelasyonuna bakılarak Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Frekans analizi, açıklayıcı ve doğrulamalı faktör analizleri, korelasyon analizi, kolmogorov-smirnov testi, mann whitney-u testi, kruskal-wallis testi yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılığı

Çalışmanın sınırlılıkları arasında en önemlileri, zaman ve ekonomik sınırlılıklardır. Veriler Mayıs-Aralık 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Ayrıca akademisyenlerin gerek kendileri gerekse çalıştıkları üniversite ile ilgili olumsuz bir kanı oluştırmamak amacıyla anket sorularına yanlı cevap verebilecekleri muhtemeldir.

Bulgular

Demografik Bulgular

Araştırmaya kapsamında yer alan 587 akademisyenin demografik bilgileri Tablo 1.'de yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları

Parametreler	Frekansı	Yüzde	Parametreler	Frekansı	Yüzde		
Yaş	25-29	107	Branş	İktisat	38	6,5	
	30-34	75		İşletme	79	13,5	
	35-39	154		Mühendislik	247	42,1	
	40-44	52		Tıp	188	32,0	
	45-49	97		Tarih	6	1,0	
	50-54	65		Felsefe	7	1,2	
	55-59	30		Uluslararası İliş.	22	3,7	
	60-64	7		1,2	Prof. Dr.	125	21,3
Cinsiyet	Bayan	180	Unvan	Doç. Dr.	142	24,2	
	Erkek	407		Dr. Öğr. Üyesi	152	25,9	
Medeni Durum	Bekâr	201	Görev Yapılan Üniv.	Öğr. Gör.	65	11,1	
	Evli	386		Okutman	1	,2	
Öğrenim Durumu	Lisans	35	Görev Yapılan Üniv.	Araştırma Görev.	102	17,3	
	Yük.	177		Selçuk Üniv.	143	24,4	
	Lisans	375		63,8	Ondokuz Mayıs Üniv.	14	2,4
	Doktora				Gazi Üniv.	160	27,3
İş Tecrübesi	1-5 yıl	94	Görev Yapılan Üniv.	Necmettin Erbakan Üniv.	193	32,9	
	6-10 yıl	190		32,5	Amasya Üniv.	12	2,1
	11-15 yıl	100		17,0	Akdeniz Üniv.	19	3,2
	16-20 yıl	110		18,7	Batman Üniv.	12	2,0
	20 ve +	93		15,8	Hacettepe Üniv.	11	1,8
	İdari Görev	Evet		92	15,7	Cumhuriyet Üniv.	23
Yurt Dışı Görev	Hayır	495	84,3	Toplam	587	100,00	
	Evet	118	20,1				
Toplam	587	100,00					

Veri Toplama Aracının Güvenirlik ve Geçerliği

Akademik etik değerler ölçeğinin güvenirliğini (içsel tutarlılığının) görmek için bakılan Cronbach's Alpha katsayısının 0,70'den büyük olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenirlik Katsayısı

Akademik Etik Değerler Ölçeği	Ölçüm Aralığı	Cronbach's Katsayısı	Alpha	KMO Değerı
Analiz başlangıcında ifade sayısı:50	5'li ölçek (1-5 arası)	,702		,678
Analiz sırasında düşük değerli ifadeler çıkarıldıktan sonra ifade sayısı:42	5'li ölçek (1-5 arası)	,749		,725

Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizleri

Akademik etik değerler ölçeğinin alt boyutlarını belirlemek için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır (bkz. Tablo 3).

Analiz sonucunda faktörlerin yüksek değerleri olduğu gözlemlenmiştir. Ölçekte yer alan M9, M10, B9, 2, 13, T7, T8 düşük değer taşıdıklarından sırasıyla analizden çıkarılmışlardır. Ayrıca 12 iki faktörde de yakın değerler taşıdığı için analizden çıkarılmıştır. Analiz sonucunda toplam varyansı % 67,434 olan beş alt faktör oluşmuştur. Birinci faktöre Mesleğe yönelik değerler (MYD), 2. faktöre Bilimsel araştırmaya yönelik değerler (BAYD), 3. faktöre çalışılan kuruma yönelik değerler (CKYD), 4. faktöre ğretim sürecine yönelik değerler (SYD), 5. faktöre Topluma yönelik değerler (TYD) adı verilmiştir. (Analizde z değer: 1 ve üzeri; faktör yükü: 0,50 ve üzeri; açıklanan varyans oranı: toplam varyansın 2/3' esas alınmıştır).

Tablo 3. Akademik Etik Değerler Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Varyans	Cronbach's Alpha	Öz Değer
Meslektaşaya yönelik değerler (MYD)	M5	,916	17,603	,743	8,041
	M4	,870			
	M7	,835			
	M1	,753			
	M2	,733			
	M3	,724			
	M8	,723			
	M6	,577			
Bilimsel araştırmaya yönelik değerler (BAYD)	B6	,746	14,531	,833	5,813
	B2	,742			
	B3	,712			
	B1	,699			
	B5	,696			
	B7	,557			
	B4	,556			
	B8	,504			
Çalışılan kuruma yönelik değerler (CKYD)	Ç1	,776	13,234	,710	5,293
	Ç8	,667			
	Ç7	,645			
	Ç5	,639			
	Ç9	,638			
	Ç3	,553			
	Ç6	,547			
	Ç4	,535			
Öğretim sürecine yönelik değerler (ÖSYD)	Ö4	,831	11,954	,735	4,782
	Ö9	,822			
	Ö8	,785			
	Ö14	,783			
	Ö3	,700			
	Ö7	,686			
	Ö11	,679			
	Ö10	,628			
	Ö6	,607			
	Ö2	,586			
	Ö5	,582			
Ö1	,560				
Toplumaya yönelik değerler (TYD)	T3	,827	10,112	,815	1,307
	T2	,801			
	T4	,774			
	T1	,705			
	T5	,652			
	T6	,629			
			Toplam:	67,434	

Tablo 4. Akademik Etik Değerler Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği Sonuçları(Kaynak: Seçer, 2013, s.152)

Uyum İndeksi	Kabul İçin Kesme Noktaları	Ölçeğin Uyum İndeksleri
χ^2 / sd	$\chi^2 / sd < 4$ olmalıdır	2,98
RMSEA	0,00 < 0,05= MU ≤0,05-0,08= KEU	0,07 KEU
NFI	≥0,95= MU ≥0,90= KEU	0,96 MU
NNFI	≥0,95= MU ≥0,90= KEU	0,96 MU
CFI	≥0,97= MU ≥0,95= KEU	0,96 KEU
RFI	≥0,95= MU ≥0,90= KEU	0,96 MU
GFI	≥0,90= MU ≥0,85= KEU	0,90 MU
AGFI	≥0,90= MU ≥0,85= KEU	0,88 KEU
IFI	≥0,95= MU ≥0,90= KEU	0,96 MU

(KEU = Kabul edilebilir uyum, MU= mükemmel uyum)

Tablo 4' de görüldüğü üzere ölçeğin uyum değerleri istatistiksel olarak anlamlı ve geçerli olduğunu ispat etmektedir. Tablo 5'te doğrulayıcı faktör analizi sonucunda faktörlerin aldıkları değerler görülmektedir.

Tablo 5. Akademik Etik Değerler Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Madde	Std. Reg. Ağırlığı	T Değeri
Faktör 1: Meslektaşına yönelik değerler (MYD)	M1	0,90	13,87
	M2	0,91	14,95
	M3	0,83	13,02
	M4	0,85	13,46
	M5	0,72	11,39
	M6	0,77	12,41
	M7	0,71	11,00
	M8	0,60	10,73
Faktör 2: Bilimsel araştırmaya yönelik değerler (BAYD)	B1	0,81	13,08
	B2	0,66	8,73
	B3	0,74	11,16
	B4	0,77	11,51
	B5	0,64	8,05
	B6	0,69	9,83
	B7	0,56	7,79
	B8	0,53	7,28
Faktör 3: Çalışılan kuruma yönelik değerler (CKYD)	Ç1	0,66	11,58
	Ç3	0,71	12,03
	Ç4	0,67	11,65
	Ç6	0,74	13,39
	Ç5	0,68	12,34
	Ç7	0,63	11,02
	Ç8	0,60	10,30
	Ç9	0,55	9,11
Ö1	0,54	10,83	

	Ö2	0,82	14,30
	Ö3	0,85	15,04
	Ö4	0,77	13,42
	Ö5	0,58	11,26
Faktör 4:	Ö6	0,66	11,93
Öğretim sürecine yönelik değerler (ÖSYD)	Ö7	0,73	12,85
	Ö8	0,79	13,55
	Ö9	0,70	12,03
	Ö10	0,61	11,56
	Ö11	0,59	11,32
	Ö14	0,75	13,23
	T1	0,82	14,36
Faktör 5:	T2	0,85	15,20
Topluma yönelik değerler (TYD)	T3	0,76	13,54
	T4	0,71	13,02
	T5	0,63	11,26
	T6	0,58	10,87

Korelasyon Analizi

Akademik etik değerler ölçeğinin alt boyutları arasında ki ilişkileri görmek için Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 6.'da görülmektedir.

Tablo 6. Korelasyon Analizi

	MYD	BAYD	CKYD	ÖSYD	TYD	
MYD	r	1				
BAYD	r	,230	1			
CKYD	r	,795	,490*	1		
ÖSYD	r	,478	,520	,479	1	
TYD	r	,367	,321*	,482	,436	1

(MYD: Meslektaşına yönelik değerler, BAYD: Bilimsel araştırmaya yönelik değerler, CKYD: Çalışılan kuruma yönelik değerler, ÖSYD: Öğretim sürecine yönelik değerler, TYD: Topluma yönelik değerler) **Not:1***Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlı diğerleri 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6'daki sonuçlar, akademik etik değerler ölçeğinin her bir alt boyutunun birbiriyle pozitif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğunu göstermektedir. En yüksek ilişki (,795) çalışılan kuruma yönelik değerler ile meslektaşına yönelik değerler arasında görülmektedir.

Kolmogorov-Smirnov Testi

Akademik etik değerler ölçeğinin alt boyut değerlerinin normal dağılım sergileyip sergilemediğini gormek için tek rnekleme Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen p değerlerine (anlamlılık değeri) gore ($p=0,000<0,05$), tum alt boyutlardaki değerlerin normal dağılıma uygunluk gostermediği belirlenmiştir.

Tablo 7. Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

One-SampleKolmogorov-Smirnov Test		BAYD	MYD	CKYD	TYD	SYD
N		587	587	587	587	587
Normal	Ortalama	20,5179	36,5707	29,1687	28,4412	57,2675
Parameters ^{a,b}	Standart Sapma	4,06780	5,83385	5,71900	4,96244	6,62360
Most	Absolute	,155	,188	,210	,134	,123
Extreme	Positive	,155	,108	,131	,119	,117
Differences	Negative	-,079	-,188	-,210	-,134	-,123
Kolmogorov-Smirnov Z		3,757	4,566	5,086	3,252	2,971
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

(BAYD: Bilimsel araştırmaya yonelik değerler, MYD: Meslekteşa yonelik değerler, CKYD: Çalışılan kuruma yonelik değerler, TYD: Topluma yonelik değerler, SYD: Öğretim surecine yonelik değerler)

Bunu takiben, akademik etik değerler ölçeğinin tum alt boyutlarının cinsiyet, medeni durum ve yurt dışında gorev yapma durumu değişkenlerine gore ortalama sıra değerleri arasında fark olup olmadığının testi için non-parametrik bir test olan Mann Whitney-U testi; diğer demografik değişkenler olan yaş, meslekteki kidem yılı ve brans değişkenlerine gore alt boyutların ortalama sıra değerleri arasında fark olup olmadığının testi için non-parametrik bir test olan Kruskal-Wallis testi yapılmıştır. Bu analiz sonuçları aşağıda sırasıyla tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet Değişkeni İçin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup İstatistikleri					
	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Hata	Standart Hata
BAYD	Bayan	180	20,4944	4,38318	,32670
	Erkek	407	20,5283	3,92586	,19460
MYD	Bayan	180	35,7556	6,62619	,49389
	Erkek	407	36,9312	5,41665	,26849
CKYD	Bayan	180	28,7167	6,15287	,45861
	Erkek	407	29,3686	5,51235	,27324
TYD	Bayan	180	28,6056	5,36229	,39968
	Erkek	407	28,3686	4,78007	,23694
ÖSYD	Bayan	180	56,3111	7,55042	,56277
	Erkek	407	57,6904	6,13216	,30396
Test İstatistikleri					
	BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
Mann-Whitney U	36352,500	32678,000	33024,500	36345,000	32747,500
Wilcoxon W	52642,500	48968,000	49314,500	119373,000	49037,500
Z	-,147	-2,095	-1,945	-,152	-2,058
Asymp.Sig.(2-tailed)	,883	,036	,052	,879	,040

a. Grup Değişkeni: cinsiyet

Mann Whitney-U Testi $p < 0.05$

Tablo 8’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan akademisyenlerin, akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının cinsiyete göre değişip değişmediğini tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre %95 anlam düzeyinde meslektaşına yönelik değerler ve öğretim sürecine yönelik değerler alt boyutlarının ortalamasının cinsiyet değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Anlamlılık değerleri ($p < (\alpha = 0.05)$) olduğu için cinsiyet değişkeni bu alt boyutları etkilemektedir. Diğer alt boyutların ortalamasının cinsiyet değişkeninden etkilenmediği tespit edilmiştir. Anlamlılık değerleri ($p > (\alpha = 0.05)$) olduğu için cinsiyet değişkeni bu alt boyutları etkilememektedir.

Tablo 9. Medeni Durum Değişkeni İçin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup İstatistikleri					
	Medeni hal	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
BAYD	Evli	386	20,5026	4,06266	,20678
	Bekâr	201	20,5473	4,08766	,28832
MYD	Evli	386	36,9948	5,67702	,28895
	Bekâr	201	35,7562	6,05519	,42710
CKYD	Evli	386	29,3523	5,79029	,29472

	Bekâr	201	28,8159	5,57682	,39336	
TYD	Evli	386	28,6477	5,06941	,25803	
	Bekâr	201	28,0448	4,73740	,33415	
ÖSYD	Evli	386	57,6062	6,36470	,32395	
	Bekâr	201	56,6169	7,06523	,49834	
Test İstatistikleri						
		BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
	Mann-Whitney U	38269,000	34233,000	36354,000	36567,500	36445,000
	Wilcoxon W	112960,000	54534,000	56655,000	56868,500	56746,000
	Z	-,270	-2,349	-1,278	-1,151	-1,209
	Asymp. Sig. (2-tailed)	,787	,019	,201	,250	,227

a. Grup Değişkeni: medeni hal

Mann Whitney-U Test p<0.05

Tablo 9'da görüldüğü üzere örneklem grubu akademisyenlerin akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının medeni duruma göre değişip değişmediğini tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre % 95 anlam düzeyinde ($p < (\alpha = 0.05)$) sadece *mesleğe yönelik değerler* boyutunun ortalamasının medeni durum değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Yaş Değişkeni İçin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
BAYD	25-29	154	20,2857	3,91029	,31510
	30-34	75	20,8000	4,57076	,52779
	35-39	107	20,8411	3,92657	,37960
	40-44	52	21,0577	4,78729	,66388
	45-49	97	20,1031	4,14951	,42132
	50-54	65	20,0154	3,86285	,47913
	55-59	30	21,4667	3,20273	,58474
	60-64	7	20,0000	,00000	,00000
	Total	587	20,5179	4,06780	,16790
MYD	25-29	154	35,7208	5,69198	,45867
	30-34	75	35,4267	6,44136	,74378
	35-39	107	37,1869	4,69671	,45405
	40-44	52	35,3654	6,29979	,87362
	45-49	97	38,7938	6,01030	,61025
	50-54	65	35,9385	6,01269	,74578
	55-59	30	37,3000	5,52206	1,00818
	60-64	7	39,0000	,00000	,00000
	Total	587	36,5707	5,83385	,24079
CKYD	25-29	154	28,7468	5,28478	,42586
	30-34	75	28,8667	6,26732	,72369

	35-39	107	28,8785	5,12800	,49574
	40-44	52	27,4231	5,81191	,80597
	45-49	97	30,9381	6,02221	,61146
	50-54	65	28,7385	5,67141	,70345
	55-59	30	30,4667	6,60581	1,20605
	60-64	7	33,0000	,00000	,00000
	Total	587	29,1687	5,71900	,23605
TYD	25-29	154	28,3182	4,40247	,35476
	30-34	75	26,7600	5,37220	,62033
	35-39	107	28,6729	4,41860	,42716
	40-44	52	27,5769	4,61178	,63954
	45-49	97	29,5464	5,73008	,58180
	50-54	65	29,0000	5,09595	,63208
	55-59	30	29,7333	5,48310	1,00107
	60-64	7	26,0000	,00000	,00000
	Total	587	28,4412	4,96244	,20482
ÖSYD	25-29	154	56,3896	6,06427	,48867
	30-34	75	55,6933	8,22319	,94953
	35-39	107	57,9813	5,03381	,48664
	40-44	52	55,4038	7,53621	1,04508
	45-49	97	59,3814	6,39082	,64889
	50-54	65	57,6923	7,48733	,92869
	55-59	30	58,4667	5,73996	1,04797
	60-64	7	58,0000	,00000	,00000
	Total	587	57,2675	6,62360	,27339
Test İstatistikleri^b					
	BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
Chi-Square	7,825	22,550	23,545	19,961	21,223
df	7	7	7	7	7
Asymp. Sig.	,348	,002	,001	,006	,003
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grup Değişkeni: yaş					

^aKruskal-Wallis Test $p < 0.05$

Tablo 10'da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan akademisyenlerin akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının yaş değişkenine göre değişip değişmediğini tespit etmek için kruskal-wallis testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre % 95 anlam düzeyinde sadece bilimsel araştırmaya yönelik değerler boyutunun ortalamasının yaş değişkeninden etkilenmediği tespit edilmiştir. Anlamlılık değerleri ($p > (\alpha = 0.05)$) olduğu için yaş değişkeni bu alt boyutu etkilememektedir. *Mesleğe yönelik değerler, çalışılan kuruma yönelik değerler, topluma yönelik değerler ve öğretim sürecine yönelik değerler* alt boyutlarının ortalamasının

yaş değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Bunu takiben farklılık olduğu tespit edilen alt boyutlarda farklılığı oluşturan yaş gruplarını tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmış ve farklılık oluşturanlar Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11. Farklılık Oluşturan Yaş Grupları Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş Grupları
Meslektaşa yönelik değerler	25-29 ile 45-49 Yaş Grubu
	30-34 ile 45-49 Yaş Grubu
	40-44 ile 45-49 Yaş Grubu
	45-49 ile 50-54 Yaş Grubu
Çalışılan kuruma yönelik değerler	40-44 ile 45-49 Yaş Grubu
Topluma yönelik değerler	30-34 ile 45-49 Yaş Grubu
Öğretim sürecine yönelik değerler	25-29 ile 45-49 Yaş Grubu
	30-34 ile 45-49 Yaş Grubu
	40-44 ile 45-49 Yaş Grubu

Tablo 12’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan akademisyenlerin akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının yurt dışı görev değişkenine göre değişip değişmediğini tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre % 95 anlam düzeyinde ($p < (\alpha = 0.05)$) *Bilimsel araştırmaya yönelik değerler* boyutunun ortalamasının yurt dışı görev değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Diğer tüm alt boyutların ortalamasının medeni durum değişkeninden etkilenmediği tespit edilmiştir.

Tablo 12. Yurt Dışı Görev Değişkeni İçin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Grup İstatistikleri	Yurt Dışı Görev	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
BAYD	Evet	118	21,1525	3,74081	,34437
	Hayır	469	20,3582	4,13444	,19091
MYD	Evet	118	36,6102	5,43498	,50033
	Hayır	469	36,5608	5,93546	,27407
CKYD	Evet	118	28,7119	5,75289	,52960
	Hayır	469	29,2836	5,71085	,26370
TYD	Evet	118	28,0847	4,50370	,41460
	Hayır	469	28,5309	5,07188	,23420
ÖSYD	Evet	118	57,2119	6,17529	,56848
	Hayır	469	57,2814	6,73790	,31113

Test İstatistikleri					
	BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
Mann-WhitneyU	24003,500	27396,000	25847,500	25958,000	27086,500
Wilcoxon W	134218,500	34417,000	32868,500	32979,000	34107,500
Z	-2,241	-,168	-1,132	-1,049	-,356
Asymp. Sig. (2-tailed)	,025	,867	,258	,294	,722

a. Grup Değişkeni: yurtdışıgörev

Mann Whitney-U Test p<0.05

13. Meslekteki Kıdem Yılı Değişkeni İçin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	
BAYD	1-5	190	20,4316	4,31351	,31294
	6-10	89	20,7416	4,07745	,43221
	11-15	100	20,9000	4,40959	,44096
	16-20	94	20,2447	3,82883	,39491
	20+	93	20,2796	3,43057	,35573
	Total	566	20,5071	4,07528	,17130
	MYD	1-5	190	35,1053	6,08228
6-10		89	36,8090	5,04497	,53477
11-15		100	37,3600	5,58230	,55823
16-20		94	38,4043	6,40618	,66075
20+		93	36,6022	5,57974	,57859
Total		566	36,5654	5,91819	,24876
CKYD		1-5	190	28,0474	5,32369
	6-10	89	29,1685	5,35180	,56729
	11-15	100	29,3800	5,93531	,59353
	16-20	94	30,8830	6,40036	,66015
	20+	93	29,3763	5,64130	,58498
	Total	566	29,1484	5,74156	,24134
	TYD	1-5	190	27,9684	4,53430
6-10		89	28,6180	4,17380	,44242
11-15		100	27,8000	5,29723	,52972
16-20		94	29,3191	5,95541	,61425
20+		93	28,7957	5,21611	,54089
Total		566	28,4011	5,00760	,21049
ÖSYD		1-5	190	56,3421	6,89251
	6-10	89	57,7753	5,58967	,59250
	11-15	100	56,7800	6,23704	,62370
	16-20	94	58,2447	7,32015	,75502
	20+	93	57,8280	6,67511	,69218
	Total	566	57,2049	6,65033	,27953

Test İstatistikleri ^b					
	BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
Chi-Square	3,090	23,186	13,702	5,462	6,596
df	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,543	,000	,008	,243	,159
a. Kruskal Wallis Test					
b. Grup Değişkeni: mesleki kıdem yılı					

^aKruskal-Wallis Test $p < 0.05$

Tablo 13' te görüldüğü üzere örneklem grubu akademisyenlerin akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının mesleki kıdem yılı değişkenine göre değişip değişmediğini tespit etmek için kruskal-wallis testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre % 95 anlam düzeyinde ($p < (\alpha = 0.05)$) **meslektaşaya yönelik değerler ve çalışılan kuruma yönelik değerler alt boyutlarının ortalamasının mesleki kıdem yılı değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir.** Farklılık olduğu tespit edilen meslektaşaya yönelik değerler ve çalışılan kuruma yönelik değerler alt boyutlarında farklılığı oluşturan mesleki kıdem yılı gruplarını tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmış ve farklılık oluşturanlar Tablo 14'de belirtilmiştir.

Tablo 14. Farklılık Oluşturan Mesleki Kıdem Yılı Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyutlar	Mesleki Kıdem Yılı
	1-5 ile 11-15 Yıl
Meslektaşaya yönelik değerler	1-5 ile 16-20 Yıl
Çalışılan kuruma yönelik değerler	1-5 ile 16-20 Yıl

Tablo 15. Branş Değişkeni İçin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata
BAYD	İktisat	38	19,6316	4,62321	,74998
	İşletme	79	20,4051	3,68127	,41418
	Mühendis	247	20,4615	4,11293	,26170
	Sağlık	188	20,8777	4,12387	,30076
	Tarih	6	20,0000	,00000	,00000
	Felsefe	7	19,5714	5,12696	1,93781
	Uluslararası İlişkiler	22	20,4545	3,68688	,78605
	Total	587	20,5179	4,06780	,16790
MYD	İktisat	38	38,2105	3,32198	,53890
	İşletme	79	37,3797	6,07074	,68301
	Mühendis	247	36,2510	5,63758	,35871

	Sağlık	188	36,3351	6,27613	,45773	
	Tarih	6	39,0000	,00000	,00000	
	Felsefe	7	34,2857	7,58758	2,86784	
	Uluslararası İlişkiler	22	36,5000	6,43465	1,37187	
	Total	587	36,5707	5,83385	,24079	
CKYD	İktisat	38	29,1842	4,56103	,73990	
	İşletme	79	29,9747	5,43015	,61094	
	Mühendis	247	28,8745	5,52493	,35154	
	Sağlık	188	29,1809	6,25648	,45630	
	Tarih	6	33,0000	,00000	,00000	
	Felsefe	7	25,7143	7,60952	2,87613	
	Uluslararası İlişkiler	22	29,5000	5,66316	1,20739	
	Total	587	29,1687	5,71900	,23605	
	TYD	İktisat	38	29,0789	4,51653	,73268
		İşletme	79	30,1013	4,87693	,54870
Mühendis		247	28,0121	4,70986	,29968	
Sağlık		188	28,2766	5,28727	,38561	
Tarih		6	26,0000	,00000	,00000	
Felsefe		7	27,7143	5,96418	2,25425	
Uluslararası İlişkiler		22	28,5000	5,34300	1,13913	
Total		587	28,4412	4,96244	,20482	
ÖSYD		İktisat	38	59,0789	4,35816	,70699
		İşletme	79	58,2152	6,85878	,77167
	Mühendis	247	56,9879	6,51670	,41465	
	Sağlık	188	56,9840	6,89220	,50267	
	Tarih	6	58,0000	,00000	,00000	
	Felsefe	7	55,7143	10,16061	3,84035	
	Uluslararası İlişkiler	22	56,5909	7,32679	1,56208	
	Total	587	57,2675	6,62360	,27339	
	Test İstatistikleri^b					
		BAYD	MYD	CKYD	TYD	ÖSYD
Chi-Square	2,805	8,072	8,412	15,890	5,192	
df	6	6	6	6	6	
Asymp. Sig.	,833	,233	,209	,014	,519	
a. Kruskal Wallis Test						
b. Grup Değişkeni: branş						

^aKruskal-Wallis Test $p < 0.05$

Tablo 15'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan akademisyenlerin akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının branş değişkenine göre değişip değişmediğini tespit etmek için kruskal-wallis testi uygulanmış, sonuçlara göre % 95 anlam düzeyinde sadece *topluma yönelik değerler* boyutunun ortalamasının branş değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Anlamlılık değerleri ($p < (\alpha = 0.05)$) olduğu için branş

değişkeni bu alt boyutu etkilemektedir. Sonrasında farklılık olduğu tespit edilen topluma yönelik değerler alt boyutunda farklılığı oluşturan branş gruplarını tespit etmek için mann whitney-u testi uygulanmış ve farklılık oluşturanlar Tablo 16.'da belirtilmiştir.

Tablo 16. Farklılık Oluşturan Branş Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Alt boyut	Branşlar
Topluma yönelik değerler	Mühendis ile İşletme

Sonuç

Her meslekte olduğu gibi akademisyenlik mesleğinde de mesleki etik en temel gereklilik hatta zorunluluktur. Akademik etik boyutları akademisyenlere yol göstermektedir. Önemi büyük olan konu ile ilgili literatürde nitel ve nicel çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de bulunan üniversitelerde görevli akademisyenlerin akademik etik değer algı ve tutum düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeylerin demografik değişkenlerine göre durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan akademik etik değerler ölçeğinin alt boyutlarını belirlemek için açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve toplam varyansı % 67,434 olan beş alt faktör oluşmuştur. Birinci faktöre mesleğe yönelik değerler (MYD), 2. Faktöre Bilimsel araştırmaya yönelik değerler (BAYD), 3. Faktöre Çalışılan kuruma yönelik değerler (CKYD), 4. Faktöre Öğretim sürecine yönelik değerler (ÖSYD), 5. Faktör Topluma yönelik değerler (TYD) adı verilmiştir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda faktörlerin yüksek değerler aldığı görülmüştür. Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, akademik etik değerler ölçeğinin her bir alt boyutunun birbirleriyle pozitif yönlü ve anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür. En yüksek ilişki (,795) *çalışılan kuruma yönelik değerler* ile *mesleğe yönelik değerler* arasındadır.

Araştırma kapsamında yer alan akademisyenlerin, akademik etik değerler alt boyut ortalamalarının demografik değişkenlerden olan cinsiyete göre değişip değişmediğini tespit etmek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, *mesleğe yönelik değerler* ve *öğretim sürecine yönelik değerler* boyutlarının ortalamasının cinsiyet değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre, "H₁= Akademisyenlerin akademik

etik değerleri algı ve tutum düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir. Literatürde etik değerlerin cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış çalışmalar mevcuttur (Cohen, vd., 1998; Özyer ve Azizoğlu, 2010; Pierce ve Sweeney, 2010; Erturhan ve Filizöz, 2011). *Meslekteşaya yönelik değerler* boyutunun ortalamasının medeni durum değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre, “H₂= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri medeniyet durumu değişkenine göre farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir. *Meslekteşaya yönelik değerler, çalışılan kuruma yönelik değerler, topluma yönelik değerler ve öğretim sürecine yönelik değerler* alt boyutlarının ortalamasının yaş değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre, “H₃= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir. Literatürde yaş değişkeninin etiğe uygun davranma eğilimini etkilediği sonucuna ulaşılmış benzer çalışmalar bulunmaktadır (Çobanoğlu vd., 2005). Elde edilen sonuçlara göre *bilimsel araştırmaya yönelik değerler* boyutunun ortalamasının yurt dışı görev değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre, “H₄= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri yurt dışı görev değişkenine göre farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir. *Meslekteşaya yönelik değerler* ve *çalışılan kuruma yönelik değerler* alt boyutlarının ortalamasının mesleki kıdem yılı değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. *Topluma yönelik değerler* boyutunun ortalamasının branş değişkeninden etkilendiği tespit edilmiştir. Buna göre, “H₅= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri mesleki kıdem yılı değişkenine göre farklılık göstermektedir ve H₆= Akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutum düzeyleri branş değişkenine göre farklılık göstermektedir” hipotezleri kabul edilmiştir. Literatürde etik konulu ve akademisyenlerin bilimsel araştırma etiği ile ilgili pek çok çalışma bulunmasına rağmen, tüm akademik etik değerlerine yönelik akademisyenlerin algı ve tutumlarının ölçüldüğü (nicel ve nitel) çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmüştür (Maya, 2013; Sevim, 2014; Aydın vd., 2014; Kırkkılıç vd., 2015). Bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, akademik etik değerler araştırma örneklemi oluşturan akademisyenlerin akademik etik değerleri algı ve tutumları demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Halbuki

mesleki etik ilkeler, demografik değişkenlere göre farklılık taşımamalı evrensellik göstermelidir. Bu nedenle akademik etik değerlerinden eğitim ve seminerlerle, akademisyenlerin haberdar olması ve konunun daha iyi anlaşılması ve tutumlara dönüştürülmesi sağlanmalı, uyulmaması durumlarında kişiler arasında ayırım yapılmaksızın yaptırımlar uygulanmalıdır. Bununla birlikte akademisyenler eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerine örnek teşkil etmektedir. Öğrenciler eğitim-öğretim sürecini tamamlayıp iş hayatına atıldıklarında öğrendiklerini uygulamaya geçmektedirler. Etik konularda duyarlı bireyler olarak yetişmeleri için bu süreçte akademisyenler tarafından hasas davranılmalı ve örnek olunmalıdır. Öte yandan her birey gibi akademisyenlerin de etik değerleri algılayış biçimleri yaşadıkları toplumsal kültür, hukuk, din vb. etkilenmektedir. Bu nedenle toplumsal anlamda etik değerlerin yerleşmesi için küçük yaşlardan itibaren konuya önem verilmeli ve eğitimlerle desteklenmelidir.

Araştırma örneğini zaman ve ekonomik sınırlılıklardan dolayı dokuz devlet üniversitesinin akademisyen çalışanları oluşturmuştur. Türkiye’de faaliyet gösteren tüm üniversitelerin esas alındığı bir çalışma ile kapsamın genişletilmesi daha genel bilgilere ulaşılmasını sağlayabilecektir. Aynı zamanda devlet ve özel üniversitelerde işleyişin karşılaştırılmasına imkan da sağlayabilecektir.

EXTENDED ABSTRACT

**Professional Ethics And A Quantitative Investigation
On The Ethical Values Of Academicians**

*

Meral Erdirençelebi - Berrin Filizöz

Necmettin Erbakan University, Cumhuriyet University

Today, despite the increasing interest in business ethics, ethical problems in business life continue to increase. In today's conditions where social moral decay is experienced, the concept of ethics must be kept dynamic, understood and applied by all community members. Acting on the principles of professional ethics which constitutes one of the fields of business ethics brings success in competitive conditions. As a result of the technological developments, the transformation of the social structure into an information society has made it compulsory for all activities to be information-oriented. As a matter of fact, the people dealing with knowledge most frequently in society are academicians who are part of science. Academic ethics dimensions guide academicians. Although there are studies on scientific research ethics in the literature (Koklu, 2003; Bulbul, 2004; Ruacan, 2005; Buken, 2006; Aydin, 2006; Ucak ve Birinci, 2008; Odabas, 2015; Ozcan and Balci, 2016), it is seen that there are limited number of studies (quantitative and qualitative) on academicians' opinions about academic ethics (Maya, 2013; Sevim, 2014; Aydin et al., 2014; Kirkkiliç et al., 2015). From this point forth, determining the academic ethics value levels of academicians working at universities in Turkey, and determining whether these levels differ according to demographic variables was the main purpose of the study.

The following hypotheses were formed in line with the main purpose of the research,:

- H1 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the gender variable.
- H2 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the variable of civilization status.

- H3 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the age variable.
- H4 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the overseas duty variable.
- H5 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the year of professional seniority variable.
- H6 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians vary according to the branch variable.

In line with the aim of the research, randomly selected 2500 academicians from 9 out of 112 public universities were tried to be reached. A questionnaire form was distributed to the selected academicians via e-mail or face to face. 13 of the 600 returned questionnaires were removed and the remaining 587 questionnaires were analyzed.

SPSS 22 and LISREL 9.1 were used in the analysis of the data collected within the scope of the research. In order to test the reliability of the scale used in the study, Cronbach's Alpha coefficient was calculated by looking at the item-whole correlation. Frequency analysis, explanatory and confirmatory factor analysis, correlation analysis, Kolmogorov-Smirnov test, Mann Whitney-U test and Kruskal-Wallis test were performed.

Explanatory factor analysis was conducted to determine the sub-dimensions of the academic ethical values scale used in the study and five sub-factors with a total variance of 67,434% were formed. The first factor is called values for the profession (VFP), the second factor is called values for the scientific research (VFSR), the third factor is called values for the institution worked for (VFIW), the fourth factor is called values for the teaching process (VFTP) and the fifth factor is called values for the society (VFS). As a result of explanatory and confirmatory factor analyzes, it was observed that the factors had high values. According to the results of the correlation analysis, it was found that each sub-dimension of the academic ethical value scale had a positive and significant relationship with each other. The highest relationship (.795) is between the values for the institution worked for and the values for the colleague.

According to the results of the Mann Whitney U test conducted to determine whether the academic ethics sub-dimension averages of the academicians within the scope of the research change according to gender, which is one of the demographic variables, it was found that the mean

values for the colleague and values for the teaching process were affected by the gender variable. Accordingly, the hypothesis that "H1 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians differ according to gender" was accepted. In the literature, there are studies that conclude that ethical values differ according to gender (Cohen, et al., 1998; Ozyer and Azizoglu, 2010; Pierce and Sweeney, 2010; Erturhan and Filizoz, 2011). It was found that the average of the dimension of values for the colleague was affected by the marital status variable. Accordingly, the hypothesis that "H2 = Academic ethics values, perception and attitude levels of academicians differ according to the variable of civilization status" was accepted. It was found that the average of sub-dimensions of values for the colleague, values for the institution worked for, values for the society and values for the teaching process were affected by the age variable. Accordingly, the hypothesis that "H3 = Academic ethics values , perception and attitude levels of academicians differ according to age variable" was accepted. There are similar studies in the literature that have concluded that the age variable affects the tendency to behave ethically (Cobanoglu et al., 2005). According to the results obtained, it was found that the average dimension of the values for the scientific research was influenced by the overseas duty variable. Accordingly, the hypothesis that "H4 = Academic ethics, perception and attitude levels of academicians differ according to the overseas duty variable" was accepted. It was found that the average of the sub-dimensions of the values for the colleague and the values for the institution worked for were affected by the variable of year of professional seniority. It was determined that the average of the values for the society was affected by the branch variable. Accordingly, the hypotheses that "H5 = Academic ethics values, perception and attitude levels of academicians vary according to the year of professional seniority variable and H6 = Academic ethics values, perception and attitude levels of academicians differ according to the branch variable" were accepted.

According to the results, academic ethical values differ according to the demographic variables of the academicians who make up the research sample. However, professional ethical principles should not differ according to demographic variables and should show universality. For this reason, academicians should be informed and educated of academic ethics through education and seminars, a better understanding of the issue

should be ensured, and in case of non-obedience, sanctions should be applied without discrimination. In addition, academicians set an example for their students in the education process. When the students complete the education process and start to work, they apply what they have learned. In this process, to be sensitive in ethical issues, they should be treated sensitively by academicians and academicians should be an example for them. On the other hand, just like every individual, academic ethics values of academicians are affected by the social culture lived in, religion and so on. For this reason, from a young age on, importance should be given to the establishment of ethical values in a social sense and supported with trainings

Kaynaka / References

- Akkaya, M. A. ve Yıldırım, Z. (2017). Akademik bilgi üretimi ve etik, *ankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 78-93.
- Anonim, (2006). *MEGEP: Meslekî eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Tüm Alanlar Meslek Etiği, Ankara.
- Aydın, İ. (2006). Sosyal bilimlerde araştırmadan yayına etik değerler. *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık, I. Ulusal Kurultay Bildirileri*, 71-80.
- Aydın, İ., Alkın-Şahin, S. ve Demirkasimoğlu, N. (2014). Üniversitelerde karşılaşılan etik dışı davranışlara ilişkin akademisyen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 43, 0-0, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32934>.
- Baldwin, R. G., Lunceford, C. J., and Vanderlinden, K. E. (2005). Faculty in the middle years: Illuminating an overlooked phase of academic life. *The Review of Higher Education*, 29(1), 97-118.
- Büken, N. Ö. (2006). Türkiye örneğinde akademik dünya ve akademik etik. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 37, 164-170.
- Bülbül, T. (2004). Bilimsel yayınlarda etik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 53-61.
- Cohen, J. R., Pant, L.W. and Sharp. D.J. (1998). The effect of gender and academic discipline diversity on the ethical evaluations, ethical intentions and ethicaill orientation of potential public accounting recruits. *American Accounting Horizons*, 12(3), 250-270.

- Çobanoğlu, N., Haberal B. ve Çağlar, S. (2005). Tıbbi araştırma ve yayın konusunda etik duyarlılık araştırması. *Türk Tıp Dizini, Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 101 – 130.
- Erdem, A. R. (2012). Bilim insanı yetiştirmede etik eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 2(1), 25-32.
- Erdoğan, N., Torlak, Ö. ve Tiryaki Bilgin, K. (Eds), (2018). *Temelleri ve Uygulamalarıyla İş Ahlakı*, İgiad Yayınları: 19 İş Ahlakı Kitaplığı: 8, İstanbul.
- Erturhan, H. ve Filizöz, B. (2011). İş etiği ve bankacılık sektöründe bir araştırma, *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12 (2), 139-157.
- Filizöz, B. (2011). Etik ve etiğe ilişkin temel kavramlar. (Ed. Z Sabuncuoğlu), *İşletme Etiği*, Beta Basım AŞ, İstanbul.
- Gerçek, H., Güven, M. H. ve Özdamar, Ş. O. (2011). Yükseköğretim kurumlarında etik ilkeler, sorumluluklar ve davranış kuralları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 80-88.
- Karabay, M. E. (2015). *İşletmelerde etik ve etik liderlik, sigortacılık sektöründe bir araştırma*. İstanbul:Beta Basım Yayın.
- Keskin, D. A. (2018). *Mesleki etik kavramlar, ilkeler ve vakalar*. (2. Bsm.), İstanbul:Beta Basım Yayın.
- Kırkkılıç, H. A., Sevim, O. ve Söylemez, Y. (2015). Akademisyenlerin bilimsel araştırma tutumlarının akademik etik değerler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel Sayı, 375-390.
- Köklü, N. (2003). Akademisyenlerin araştırma etiği konusundaki görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(4), 137-151.
- Maya, İ. (2013). Akademisyenlerin meslek ahlakına aykırı olan davranışlara ilişkin algıları:Çomü Eğitim Fakültesi örneği. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish-Turkic*, 8(6), 491-509.
- Mirze, S. K. (2010), *İşletme*. Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Odabaş, H. (2015) Akademisyenlerin yayıncılık etiği farkındalığı ve eğilimleri: Atatürk Üniversitesi örneği. (Ed. İ. Keskin, Ş.N. Somer, N. Oğuz), *İsmet Binark Armağanı*, içinde (s.317-327).Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Yayın Numarası: 179,
- Owen, P. R. and Zwahr-Castro, J. (2007). Boundary issues in Academia: student perceptions of faculty-student boundary crossing. *Ethics&Behavior*, 17(2), 117-129.

- Özcan, M. ve Balcı, Y. (2016). Akademisyenlerin araştırma ve yayın etiğine ilişkin düşünceleri. *Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlâkı Derneği*, 9(1), 91-111.
- Özyer K. ve Azizoglu, Ö. (2010). Demografik değişkenlerin kişilerin etik tutumları üzerindeki etkileri. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 59-84.
- Pierce, B. and Sweeney, B. (2010). The relationship between demographic variables and ethical decision making of trainee accountants. *International Journal of Auditing*, 14, 79-99, doi:10.1111/j.1099-1123.2009.00404.x.
- Ruacan, Ş. (2005). Bilimsel araştırma ve yayınlarda etik ilkeler. *Gazi Tıp Dergisi*, 16(4), 147-149. <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/sevketruacan-bilimselarastirmaveyayinlardaetik.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Saddleback College. (2011). *Faculty code of ethics and professional standards*, Retrieved April 16, <http://www.saddleback.edu/gov/senate/acsen/ethics.html>
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, analiz ve raporlaştırma*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevim, O. (2014). Akademik etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages*, 9(6), 943-957.
- Şenturan, Ş. (2014). *Örnek olaylarla örgütsel davranış*. İstanbul: Beta Basım AŞ.
- Tülübaş, T. ve Göktürk, Ş. (2018). Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 35-51.
- Uçak, N. Ö. ve Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 187-204.
- Ülgen, H. ve Mirze, S. K. (2004). *İşletmelerde stratejik yönetim*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Usta, A. (2011). Kuramdan uygulamaya kamu yönetiminde etik ve ahlak. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 39-50.
- Yükseköğretim Kurumları Etik Davranış İlkeleri, (2014), 20.04.2019 tarihinde http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/02_00_00_27533.pdf adresinden erişilmiştir.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Erdirençelebi, M. ve Filizöz, B. (2019). Meslek etiği ve akademisyenlerin etik değerleri üzerine nicel bir araştırma. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1228-1258. DOI: 10.26466/opus.599983